МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

ІСТОРІЯ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ

Методичні вказівки

для здобувачів вищої освіти першого рівня
за спеціальністю 081 «Право»
Національного університету «Одеська юридична академія»

Одеса
Фенікс
2023

УДК 347.965.477
І-89

Рекомендовано навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16 лютого 2023 року)

Розглянуто та рекомендовано на засіданні кафедри організації
судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 14 лютого 2023 року)

Укладачі:

Бакаянова Нана Мезенівна – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури НУ «Одеська юридична академія», заслужений юрист України.
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7669-0576

Храпенко Олена Олегівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури НУ «Одеська юридична академія». ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-5864-0367

Рецензенти:

Дудченко Валентина Віталіївна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальнотеоретичної юриспруденції та секретар вченої ради НУ «Одеська юридична академія», заслужений юрист України;

Хотинська-Нор Оксана Зіновіївна − доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри нотаріального, виконавчого процесу та адвокатури, прокуратури, судоустрою Навчально-наукового інституту права Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка.

Бакаянова Нана, Храпенко Олена.

І-89 Історія адвокатури України : метод. вказівки для здобувачів вищої освіти першого рівня за спец. 081 «Право» [Електронне видання] / Н. Бакаянова, О. Храпенко ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 32 с. – Режим доступу: https://hdl.handle.net/11300/25482

ISBN 978-966-928-943-8

Методичні вказівки підготовлені для здобувачів вищої освіти першого рівня НУ «Одеська юридична академія» з метою засвоєння ними знань про історичний розвиток адвокатури України. Містять перелік тем, які розглядаються під час навчання, та завдання, які студенти вирішують під час практичної роботи в процесі навчання; посилання на пам'ятники права, акти законодавства, що діяли на українських землях в різні історичні часи, чинне законодавство України та наукову літературу.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти першого рівня за спеціальністю 081 «Право».

УДК 347.965.477

ISBN 978-966-928-943-8

© Н. Бакаянова, О. Храпенко, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....4

ТЕМА 1. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ АДВОКАТУРИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ІСТОРІЇ.....5

ТЕМА 2. ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК АДВОКАТУРИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.....6

ТЕМА 3. ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ ЗА СУДОВИМИ СТАТУТАМИ ВІД 20 ЛИСТОПАДА 1864 РОКУ.....8

ТЕМА 4. ІНСТИТУТ АДВОКАТУРИ НА ЗЕМЛЯХ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ, ЗАКАРПАТТЯ І БУКОВИНИ НАПРИКІНЦІ XVIII-ПОЧАТКУ XX СТОЛІТЬ.....10

ТЕМА 5. АДВОКАТУРА У РОКИ СТАНОВЛЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ, В ПЕРІОД РЕПРЕСІЙ ТА ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....12

ТЕМА 6. АДВОКАТУРА В УРСР ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РАДЯНСЬКИХ ПРАВОВИХ РЕФОРМ 60-х − 80-х рр. XX СТОЛІТТЯ.....15

ТЕМА 7. РОЗВИТОК АДВОКАТУРИ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ.....17

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.....22

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ.....28

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....31

ВСТУП

Правове регулювання адвокатури та адвокатської діяльності в Україні є свідченням нових підходів до визначення ролі і функцій адвокатури, відповідно до визнаних міжнародних стандартів. Проте сучасному стану адвокатури як інституту громадянського суспільства, який покликаний здійснювати незалежну діяльність з надання правової допомоги на професійній основі, передували століття її історичного розвитку: від зародження до сьогодення.

Вивчення навчальної дисципліни «Історія адвокатури України» полягає у набутті знань про зародження адвокатури на українських землях часів Київської Русі, її розвиток у період литовсько-польської доби та в період Гетьманщини, особливості формування інституту адвокатури на землях Східної Галичини, Закарпаття і Буковини наприкінці XVIII-початку XX століть, реформу адвокатури за Судовими статутами від 20 листопада 1864 р., організацію діяльності з надання правової допомоги у перші роки становлення радянської влади, у роки політичних репресій та під час Другої світової війни, правове положення адвокатури за результатами радянських правових реформ 60-х-80-х р.р. XX століття, розвиток адвокатури після набуття Україною незалежності, зокрема, особливості правового регулювання в період до створення Національної асоціації адвокатів України, після оновлення законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність за Законом №5076-VI від 05.07.2012 р. та в сучасних умовах правового режиму воєнного стану в Україні.

Історія адвокатури України вивчається у межах європейської правової традиції, що особливої актуальності набуває у період набуття Україною статусу країни-кандидата в члени ЄС, євроінтеграційних прагнень нашої держави. Зміст основних етапів історії адвокатури більшості європейських країн і історії адвокатури України має багато спільного, водночас здобувачам вищої освіти необхідно з'ясувати й особливості історичного розвитку адвокатури, притаманні саме історії адвокатури України.

Вивчення історії інституту адвокатури в Україні як складової загальної історії адвокатури дає змогу опанувати комплексом історико-юридичних знань про адвокатуру, застосовувати історико-правовий досвід адвокатури у контексті вирішення сучасних проблем організації та діяльності адвокатури.

Об’єктом вивчення навчальної дисципліни «Історія адвокатури України» є закономірності історичного розвитку інституту адвокатури від його зародження на українських землях і до сьогодення незалежної України.

Предметом вивчення академічної дисципліни «Історія адвокатури України» є історія адвокатури України.

Методичні вказівки з дисципліни «Історія адвокатури України» мають на меті допомогу здобувачам вищої освіти з ознайомлення із особливостями становлення адвокатури на різних історичних етапах, розуміння цілісної історії адвокатури України від найдавніших часів до сьогодення.

Тема 1. Основні етапи розвитку адвокатури в контексті світової історії

Лекційні питання:

1. Предмет, структура і методологія навчальної дисципліни «Історія адвокатури України», її місце в системі інших юридичних дисциплін.
2. Виникнення адвокатури. Захист та представництво на перших етапах розвитку суспільства.
3. Адвокатська діяльність в античних державах - Стародавній Греції та Стародавньому Римі.
4. Види адвокатської діяльності та характерні риси адвокатури у Середні віки, в епоху Відродження, у Новий час.
5. Адвокатура 20-го століття. Інститут адвокатури у сучасному світі.

Питання до практичного заняття:

1. Виникнення адвокатури. Захист та представництво на перших етапах розвитку суспільства.
2. Адвокатська діяльність у Стародавній Греції.
3. Адвокатура у Стародавньому Римі.
4. Види адвокатської діяльності та характерні риси адвокатури у Середні віки.
5. Розвиток інституту адвокатури в Епоху Відродження.
6. Адвокатська діяльність Нового часу.
7. Адвокатура XX століття.
8. Інститут адвокатури у сучасному світі.

Теми для самостійної роботи:

1. Видатні судові оратори Стародавньої Греції.
2. Марк Туллій Цицерон як судовий оратор.
3. Адвокатські ідеали Жюля Фавра.
4. Правила адвокатської професії Етьєна Молло.

Рекомендована література:

1. Аракелян М. Р. Теоретико-методологические аспекты сравнительного изучения адвокатуры. *Наукові праці Одеської національної юридичної академії.* 2008. Т. 7. С. 131–135.
2. Аракелян М.Р. Концептуальні засади правозахисної діяльності адвокатури: автореф. дис. .докт. юрид. наук: 12.00.01. Одеса, 2019. 44 с.
3. Бірюкова А.М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації: дис.. …докт. юрид. наук: 12.00.10. Київ, 2019, 496 с.
4. Бондар Ю. Марк Туллій Цицерон як публікатор-видавець. *Вісник Книжкової палати*. 2016. № 5. С. 9-13. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2016_5_3.

5. Васьковский Е. В. Организация адвокатуры: в 2 ч. СПб. : Изд-е Н. К. Мартынова, 1893. Ч. 1. 396 с.

6. Вільчик Т. Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10. Харків, 2016. 490 с.

7. Корнієнко І. В. Історико-правове обґрунтування організації адвокатури у наукових працях Є. В. Васьковського. *Правове життя сучасної України* : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.). Одеса: Гельветика, 2020. Т. 1. С. 166-169.

8. Корнієнко І. В. Історико-правова характеристика адвокатури у працях Є. В. Васьковського. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), Л. І. Кормич (заст. голов. ред.), М. А. Польовий [та ін.] ; НУ «ОЮА», Південноукраїнський центр гендерних проблем. Одеса : Фенікс, 2014. Вип. 53. С. 365-375.

9. Мэтр Молло. Правила адвокатской профессии во Франции. URL: http://tomorrowslawyer.org/wp-content/uploads/2017/05/pdf

10. Остафійчук Л. А. Етичні аспекти укладення договору про надання правової допомоги адвокатом. *Форум Права*. 2020. 61(2). 41–55.

11. Олійник О. Становлення та розвиток судового красномовства як складової юридичної риторики в Античну епоху. *Віче: журнал*. Наукова бібліотека. 2010. №7. С.25-27.

12. Penal Code of France 1810 / Transcribed by Tom Holmberg. URL: http://www.napoleon-series.org/research/government/france/penalcode/ c_penalcode3b.html.

13. Сковронський Д. Давньогрецький період становлення судової риторики. *Jurnal juridic national: teorie si practica*. 2018. №1. Т.1. С.33-37.

14. Стоянов А. Н. История адвокатуры. Харьков: Университетская типография, 1869. 141 с.

15. Стоянов А. Н. Английская адвокатура: этюд по истории адвокатуры на западе Европы. *Юридический вестник*. 1880. Т. 4. С. 543–616.

16. Ціцерон М. Т. Промова на захист поета Архія. Переклад Й.Кобова. Антична література: Хрестоматія. Упорядник О. І. Білецький. К.: Радянська школа, 1968 (2-ге видання). С. 417-424.

17. Ціцерон М. Т. Про державу. Про закони. Про природу богів. Переклав з латини В. Литвинов. Львів: Апріорі, 2019. 392 с.

Тема 2. Зародження та розвиток адвокатури на українських землях

Лекційні питання:

1. Надання правової допомоги та судове представництво часів Київської Русі.
2. Адвокатська діяльність на українських землях періоду литовсько-польської доби.

3. Адвокатура в період Гетьманщини (1628 р. - кінець XVIII ст.).

4. Особливості становлення інституту адвокатури на західноукраїнських землях.

Питання до практичного заняття:

1. Надання правової допомоги та судове представництво часів Київської Русі.

2. Адвокатська діяльність на українських землях періоду литовсько-польської доби.

3. Адвокатура в період Гетьманщини (1628 р. - кінець XVIII ст.).

4. Особливості становлення інституту адвокатури на західноукраїнських землях.

Теми для самостійної роботи:

1. Захист та представництво за положеннями Руської Правди.

2. Значення Литовських Статутів для формування професійної адвокатської діяльності в Україні.

3. Адвокатура Галичини 18 століття.

Рекомендована література:

1. Адвокатура України: історія і сучасність: матеріали Всеукраїнського круглого столу. Київ; Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2013. 153 с.

2. Аракелян М.Р. Еволюція інституту адвокатури на українських землях за Статутами Великого князівства Литовського. *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. Вип. 49. 343 с.

3. Бакаянова Н.М. Історія адвокатури України: навч.-метод. посібник. Одеса: Фенікс, 2015. 44 с.

4. Бакаянова Н. М., Храпенко О. О. Історія адвокатури України у запитаннях та відповідях, ілюстраціях та фотографіях : навчальний посібник. Вид.2-ге, переробл. та допов. Одеса: Юридична література, 2019, 214 с.

5. Борисенок С. Утворення професійної адвокатури в Литовсько-Руській державі. К., 1927. 33 с.

6. Бочарников Д. Права людини у державну та ранньодержавну добу історії України. *Право України*. 1997. №3. С.75.

7. Василенко М. Матеріали до історії українського права: В 2 т. К., 1929. Т.1. 322 с.

8. Історія адвокатури України / За ред. Т. В. Варфоломеєвої, О. Д. Святоцького. К.: Либідь, 1992.

9. Леонтович Ф. Русская Правда и Литовский Статут. В кн.: Антологія української юридичної думки. Т. 2. К., 2002.

10. Музиченко П.П. Інститут адвокатури в джерелах права українських земель XIV – XVI ст. *Актуальні проблеми держави та права*: зб.наук. пр. Одеса, 1999. Вип.6, ч.1. 110 с.

11.Немеш П.Ф. Особливості законного представництва у цивільному судочинстві Гетьманщини (від середини XVII – до другої половини XVIII ст.). *Адвокат*. 2012 . № 4. 65 с.

12.Права, за якими судиться малоросійський народ / відп. редактор Ю.С. Шемшученко. К.: Інст-т держ. і права НАНУ, 1997.

13.Святоцька В. Адвокатура в України за магдебурзьким правом. *Право України*. 2006 . №7. 125 с.

14.Святоцький О. Д, Медведчук В. В. Адвокатура: історія і сучасність. К,: Ін Юре, 1997. 201 с.

15.Статути Великого князівства Литовського: У 3-х томах. Том І. Статут Великого князівства Литовського 1529 року / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. Одеса: Юридична література, 2002. 464 с., 2 арк. кольор. іл.

16.Статути Великого князівства Литовського: У 3 т. Том ІІ. Статут Великого князівства Литовського 1566 року / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. Одеса: Юридична література, 2003. 560 с., 2 арк. кольор. іл.

17. Статути Великого князівства Литовського: У 3 т. Том ІІІ. Статут Великого князівства Литовського 1588 року: У 2 кн. Кн. 1 / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. Одеса: Юридична література, 2004. 672 с.

18. Статути Великого князівства Литовського: У 3 т. Том ІІІ. Статут Великого князівства Литовського 1588 року: У 2 кн. — Кн. 2 / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. Одеса: Юридична література, 2004. 568 с., 2 арк. кольор. іл.

19. Шевчук В.О. «Повість Временних літ» як джерело відомостей про державно-правову систему Київської Русі. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. №10.

Тема 3. Адвокатура за судовою реформою 60-х років XIX ст.

Лекційні питання:

1. Передумови проведення судової реформи 1864 р.
2. Розробка та порядок введення в дію Судових статутів, обсяг правового регулювання організації та діяльності адвокатури.
3. Ради присяжних повірених як органи адвокатського самоврядування, їх компетенція.
4. Умови вступу до присяжної адвокатури, права та обов'язки присяжних повірених. Оплата праці присяжних повірених. Відповідальність присяжних повірених.
5. Правовий статус приватних повірених.
6. Адвокатура в період «судової контрреформи».
7. Видатні представники присяжної адвокатури.

Питання до практичного заняття:

1. Передумови проведення судової реформи 1864 р., розробка та порядок введення в дію Судових статутів.
2. Ради присяжних повірених як органи адвокатського самоврядування, їх компетенція.
3. Умови вступу до присяжної адвокатури, права та обв'язки присяжних повірених.
4. Оплата праці присяжних повірених.
5. Відповідальність присяжних повірених.
6. Правовий статус приватних повірених.
7. Адвокатура в період «судової контрреформи».
8. Видатні представники присяжної адвокатури.

Теми для самостійної роботи:

1. Вплив процесів демократизації судочинства в результаті судової реформи 1864 р. на створення адвокатури сучасного типу в Україні.
2. Присяжні повірені як передова суспільно-політична верства.
3. Осип Пергамент - видатний представник присяжної адвокатури.
4. Участь присяжний повірених у політичних процесах наприкінці XIX-початку XX століття.

Рекомендована література:

1. Адвокатура Одеси та Одеської області: історичні нариси: монографія / Й. Л. Бронз, Н. М. Бакаянова та ін.; за ред. Н. М. Бакаянової; Національний університет «Одеська юридична академія», Національна асоціація адвокатів України, Рада адвокатів Одеської області. Одеса: Фенікс, 2020. 744 с.
2. Аніщук Н. В. Жінки в адвокатурі: історія і сучасність. Одеса : Фенікс, 2015. 245 с.
3. Аракелян М. Р. Влияние судебной реформы 1864 года на становление института адвокатуры . *Правове життя сучасної України : матер. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу* (Одеса, 20-21 квітня 2012 р.). Т. 1. Націон. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2012. С. 154-155.
4. Аракелян М.Р. Ставлення суспільної думки в Російській імперії до інституту адвокатури напередодні судової реформи 1864 р. *Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія"*. Т. IX. Одеса, 2010. С.71-77.
5. Блонській Я. Короткий викладъ изъ устава 20 ноября 1864 года объ уголовнімъ суді для южно-руськихъ крестянъ. Катеринослав, 1866. 41 с.
6. Бакаянова Н. М. История возникновения адвокатского самоуправления на украинских землях. *Вісник Запорізького національного університету*. 2015. № 3. С. 13-20.
7. Бакаянова Н.М. Об опыте самоуправления в присяжной адвокатуре (1864-1917 г.г.*).«Актуальні питання правової теорії та юридичної*

практики»: Матер. міжнародн. наук.-практ. Конференції (м. Одеса, 7-8 серпня 2015). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2015. С.7-9.

8. Бакаянова Н. М., Храпенко О. О. Історія адвокатури України у запитаннях та відповідях, ілюстраціях та фотографіях : навчальний посібник. Вид.2-ге, переробл. та допов. Одеса: Юридична література, 2019. 214 с.

9. Дурнов Є. С. Адвокатура в Україні: історико-правове дослідження (кінець XIX-XX ст.) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2018. 36 с.

10. История русской адвокатуры: в 3 т. / под ред. М. Н. Гернет. Москва: Издание Советов присяжных поверенных, 1916. Т. 2 : Сословная организация адвокатуры. 354 с.

11. Левчук Ю. М. Київська судова палата в державному механізмі Російської імперії (1880–1917): історико-правове дослідження. дис. .. канд. юрид. наук 12.00.01. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2018.

12. Меланчук А. В. Адвокатура в Російській Імперії і сучасній Україні (порівняльно-правовий аналіз) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10; Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2014. 22 с.

13. Рум'янцев В. О. Сергій Іванович Зарудний і судова реформа 1864 року. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 1. С. 57-65.

14. Самойленко О. О. Реалізація судової реформи 1864 р. на теренах України: етапи і проблеми. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 23-27.

15. Судова реформа та контрреформа. Історія державності на землях України: Експериментальний підручник / За загальною ред. Бандурки О. М., Ярмиша О. Н. Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. С. 260–262.

Тема 4. Інститут адвокатури на землях Східної Галичини, Закарпаття і Буковини наприкінці XVIII-початку XX століть

Лекційні питання:

1. Набуття статусу адвоката за Положенням «Про Суд» від 01 травня 1781 р. в Австрійській імперії та зміни у вимогах до вступу до адвокатури із розвитком законодавства.
2. Створення адвокатських палат та організація адвокатської діяльності за Тимчасовим положенням про адвокатуру 1849 року.
3. «Адвокатська доба» у Східній Галичині наприкінці XIX - на початку XX століть.
4. Становище інституту адвокатури на Буковині у складі Румунії (1918-1940 р.р).

Питання до практичного заняття:

1. Вимоги для вступу в адвокатуру за Положенням «Про Суд» від 01 травня 1781 р. в Австрійській імперії.
2. Зміни у вимогах до вступу до адвокатури із розвитком законодавства.
3. Порядок складання адвокатського іспиту.
4. Створення адвокатських палат та організація адвокатської діяльності за Тимчасовим положенням про адвокатуру 1849 року.
5. «Адвокатська доба» у Східній Галичині наприкінці XIX - на початку XX століть.
6. Становище інституту адвокатури на Буковині у складі Румунії (1918-1940 рр).

Теми для самостійної роботи:

1. Вплив "весни народів" на реформу адвокатури в Австрійській імперії.
7. Розвиток інституту дисциплінарної відповідальності адвокатів на західноукраїнських землях наприкінці XIX - на початку XX століть.
2. Значення діяльності Кружка Правників у національно-культурному відродженні у Східній Галичині.

Рекомендована література:

1. Адвокатура Одеси та Одеської області: історичні нариси: монографія / Й. Л. Бронз, Н. М. Бакаянова та ін.; за ред. Н. М. Бакаянової; Національний університет «Одеська юридична академія», Національна асоціація адвокатів України, Рада адвокатів Одеської області. Одеса: Фенікс, 2020. 744 с.
2. Адвокатура України : [навч. посіб.] / В. К. Шкарупа, О. В. Філонов, А. М. Титов, Ю. Я. Кінаш. К. : Знання, 2007. 398 с.
3. Адвокатура України : Кн. 1. Організація адвокатури (з практикумом): підруч. у 2 кн. / за заг. ред. С. Я. Фурси та Н. М. Бакаянової. 2-ге вид. доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2016. 864 с.;
4. Адвокатура України : підручник / М. А. Погорецький, О. Г. Яновська; рец.: Ю. П. Аленін (НУ "ОЮА") та ін., Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 368 с.
5. Адвокатура України: історія і сучасність: матеріали Всеукраїнського круглого столу. Київ; Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2013. 153 с.
6. Адвокатура: підручник: рекомендовано МОН України / Д. П. Фіолевський. 3-тє вид., випр. і доповн. Київ : Алерта, 2014. - 625 с.
7. Аніщук Н.В., Бойчук А.Ю. Становлення адвокатури на західноукраїнських землях. *Науково-інформаційний вісник. Право*. 2011. №3. С. 13-19.
8. Бакаянова Н.М. Історія адвокатури України: навч.-метод. посібник / Н.М. Бакаянова. Одеса: Фенікс, 2015. 44 с.

9. Бакаянова Н. М., Храпенко О. О. Історія адвокатури України у запитаннях та відповідях, ілюстраціях та фотографіях : навчальний посібник. Одеса : «Юридична література», 2016. 215 с.

10. Бойчук А. Ю. Інститут адвокатури на західноукраїнських землях другої половини XIX – початку XX століття (на матеріалах Галичини): автореф. дис. … канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Київ, 2011. 20 с.

11. Бойчук А. Становлення адвокатури на західноукраїнських землях в кінці XIX – на початку XX століття. Мат. Міжн. наук.-практ. конф. «*Правова політика української держави*» (м. Івано-Франківськ, 19-20 лютого, 2010 р.). Івано-Франківськ, 2010. С. 83–86.

12. Гловацький І. Ю. Заснування та правовий статус адвокатських палат у Галичині в другій половині XIX ст. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ.* 2008. № 2. С. 1-13.

13. Гловацький І. Ю. Українські адвокати Східної Галичини як захисники у кримінальних справах по обвинуваченню у вчиненні політичних злочинів у міжвоєнний період (1918–1939 рр.): дис. … канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2006. 237 с.

14. Кондратюк О. В. Судова система та судочинство в Галичині у складі Австро-Угорщини (1867–1918) : дис … канд. юрид. наук. : 12.00.01. Львів, 2006. 203 с.

15. Кульчицький В., Бойко І. Суд, прокуратура та адвокатура в складі Австро-Угорщини /Кульчицький В., Бойко І. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Випуск 125. Серія: Правознавство, 2001. С.22-25.

16. Никифорак М.В. Державний лад і право на Буковині в 1774 – 1918 рр. Чернівці: Рута, 2000. 179 с.

17. Святоцька В.О. Інститут адвокатури України: становлення та розвиток: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Л., 2010. 16 с.

18. Фельцан І. Ю. Розвиток адвокатури на Закарпатті: XIX-перша половина XX століття (історико-правове дослідження): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Івано-Франківськ, 2021. 19 с.

Тема 5. Діяльність адвокатури України у роки становлення радянської влади, в період репресій та під час Другої світової війни

Лекційні питання:

1. Захист та представництво у перші роки становлення радянської влади (1917-1922 рр.).

2. Надання правової допомоги за Положенням про адвокатуру УРСР 1922 р.

3. Адвокатська діяльність в період нової економічної політики в СРСР.

4. Перехід на колективні форми організації праці. Правовий статус юридичних консультацій.

5. Форми оплати праці членів колегій захисників. Обмеження участі

захисників у кримінальних справах в період репресій.

6. Організація адвокатури за Положенням «Про адвокатуру СРСР» від 16 серпня 1939 р. Вимоги до адвокатів, їх професійні права та обов'язки.

7. Адвокатська діяльність на українських землях під час Другої світової війни.

8. Відновлення адвокатської діяльності в післявоєнний період.

Питання до практичного заняття:

1. Захист та представництво у перші роки становлення радянської влади (1917-1922 рр.).

2. Надання правової допомоги за Положенням про адвокатуру УРСР 1922 р.

3. Адвокатська діяльність в період нової економічної політики в СРСР.

4. Перехід на колективні форми організації праці. Правовий статус юридичних консультацій.

5. Форми оплати праці членів колегій захисників.

6. Обмеження участі захисників у кримінальних справах в період репресій.

7. Організація адвокатури та правовий статус адвоката за Положенням «Про адвокатуру СРСР» від 16 серпня 1939 р.

8. Адвокатська діяльність на українських землях під час Другої світової війни.

Теми для самостійної роботи:

1. Сутність та значення реорганізація колегій захисників наприкінці 20-х років.

2. Репресії адвокатів в період терору та їх реабілітація.

3. Судова промова адвоката Л.О. Ветвінського на судовому процесі з обвинувачення німецьких загарбників.

Нормативно-правові акти:

1. Про суд : Декрет РНК УРСР від 14 лютого 1919 р. СУ УРСР. 1919. №14. Ст. 154.

2. Положення про народний суд від 26 жовтня 1920 р. СУ УССР. 1920. №25. Ст. 536.

3. Положення про адвокатуру: затверджено постановою ВУЦВК від 02 жовтня 1922 р. ЗУ УСРР. 1922. №43. Ст. 638.

4. Положение об адвокатуре: утверждено СНК СССР 16 августа 1939. СП СССР. 1939. № 49. 394 с.

Рекомендована література:

1. Адвокатура Одеси та Одеської області: історичні нариси: монографія / Й. Л. Бронз, Н. М. Бакаянова та ін.; за ред. Н. М. Бакаянової; Національний університет «Одеська юридична академія», Національна асоціація адвокатів України, Рада адвокатів Одеської області. Одеса: Фенікс, 2020. 744 с.
2. Аракелян М. Р. Правозащитная деятельность в Украине: эволюция содержания. *Конгрес міжнародного та європейського права* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 19 квіт. 2019 р.) [Електронний ресурс] / МОН України, Нац ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса : Фенікс, 2019. С. 8-14.
3. Адвокатура України: історія і сучасність: матеріали Всеукраїнського круглого столу. Київ; Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка. 2013. 153 с.
4. Бакаянова Н.М. Перші кроки адвокатського самоврядування за часи радянської влади. «Интеграция Молдовы и Украины в Европейский Союз: правовой аспект»: Мат. межд. научн.-практ. конф. Кишинев, Республика Молдова, 6-7 ноября 2015. С.7-11.
5. Бакаянова Н.М. Історія адвокатури України: навч.-метод. посібник. Одеса: Фенікс, 2015. 44 с.
6. Бакаянова Н. М., Храпенко О. О. Історія адвокатури України у запитаннях та відповідях, ілюстраціях та фотографіях : навчальний посібник. Одеса : «Юридична література», 2016. 215 с.
7. Гусєва В. Щодо питання проведення чисток серед представників адвокатури УСРР у 1919–1929 рр. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. Ч. 2. С. 91–96.
8. Гінзбург П.І. Коротка біографічна довідка про адвоката Л.О. Ветвінського і короткі відомості про промову, що публікується, та умови, в яких вона виголошувалася . *Адвокат*. 2000. № 1. С.8-12.
9. Вышинский А.Я. Революционная законность и задачи советской адвокатуры. М., 1934. 150 с.
10. Конституційні акти України 1917–1920. Невідомі конституції України. Київ: Філософська і соціологічна думка, 1992. 272с.
11. Корнієнко І. В. Правове становище адвокатури в Україні в період нової економічної політики . *Правове життя сучасної України* : у 2 т. : матер. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.). Одеса : ВД «Гельветика», 2019. Т. 1. С. 158–161.
12. Левицький К. Про завдання сучасного адвоката. Життя і право. Львів, 1930. 156 с.
13. Островский С.А. Адвокат и правосудие. Кн. 1 (1953-1985 гг.). К.: 1987.
14. Сборник декретов, положений, инструкций и циркуляров по НКЮ УССР в систематизированном виде. Харьков, 1920. Вып. 1. 112 с.
15. Судебные речи адвокатов Украинской ССР. Сборник первый. Пред. В. И. Зайчук. К. Минюст УССР, 1959. 220 с.
16. Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень Уряду Української РСР (1917 – 1941 рр.). К., 1963. Т.1. 233 с.

Тема 6. Адвокатура України в умовах правових реформ 60-х − 80-х рр.

Лекційні питання:

1. Правова регламентація організації та діяльності адвокатури за Положенням про адвокатуру УРСР від 25 вересня 1962 р. Державне керівництво адвокатурою, контроль Міністерства юстиції України та місцевих Рад депутатів трудящих за її діяльністю.
2. Адвокатура в УРСР за Конституцією УРСР 1978 р. та Законом «Про адвокатуру СРСР» 1979 р.
3. Організація адвокатури за Положенням про адвокатуру УРСР від 1 жовтня 1980 р.
4. Вимоги до адвокатів, порядок прийому до колегій адвокатів.
5. Права та обв'язки адвокатів, їх відповідальність. Оплата праці адвокатів в УРСР.
6. Види юридичної допомоги за законодавством УРСР.
7. Адвокатура в УРСР в період «перебудови».

Питання до практичного заняття:

1. Правова регламентація організації та діяльності адвокатури за Положенням про адвокатуру УРСР від 25 вересня 1962 р. Державне керівництво адвокатурою, контроль Міністерства юстиції України та місцевих Рад депутатів трудящих за її діяльністю.
2. Адвокатура та її завдання за Положенням про адвокатуру УРСР від 01 жовтня 1980 р.
3. Структура колегій адвокатів.
4. Вимоги до адвокатів, порядок прийому до колегій адвокатів.
5. Права та обв'язки адвокатів, їх відповідальність. Оплата праці адвокатів в УРСР.
6. Види юридичної допомоги за законодавством УРСР.
7. Адвокатура в УРСР в період «перебудови».

Теми для самостійної роботи:

1. Правова регламентація діяльності адвокатури України (1960-1990 рр.) в конституційних і законодавчих актах.
2. Заходи заохочення та дисциплінарна відповідальність адвокатів за по.
3. Діяльність адвокатів у кримінальному судочинстві.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція Української Радянської Соціалістичної Республіки: Закон №888-IX від 20.04.1978 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-09/ed19780420#Text

2. Об адвокатуре в СССР: Закон СССР № 1165-Х от 30.11.1979 г. К.: Правовая система «Консультант Плюс». 12 с.

3. Про затвердження Положення про адвокатуру Української РСР: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 25.09.1962 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1962. № 39. Ст. 494.

2.. Про затвердження Положення про адвокатуру Української РСР: Закон Української РСР від 31.10.1980 р. № 1050-Х. Ліга-Закон: веб-сайт. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T801050.html.

Рекомендована література:

1. Адвокатура Одеси та Одеської області: історичні нариси: монографія / Й. Л. Бронз, Н. М. Бакаянова та ін.; за ред. Н. М. Бакаянової; Національний університет «Одеська юридична академія», Національна асоціація адвокатів України, Рада адвокатів Одеської області. Одеса: Фенікс, 2020. 744 с.

2. Адвокатура України: історія і сучасність: матеріали Всеукраїнського круглого столу. – Київ; Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2013. 153 с.

3. Аніщук Н. В. Жінки в адвокатурі: історія і сучасність : монографія / Н. В. Аніщук. Одеса : Фенікс, 2015. - 245 с.

4. Аракелян М. Р. Правозащитная деятельность в Украине: эволюция содержания. *Конгрес міжнародного та європейського права* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 19 квіт. 2019 р.) [Електронний ресурс] / МОН України, Нац ун-т «Одес. юрид. акад.» Одеса : Фенікс, 2019. С. 8-14.

5. Бакаянова Н.М. Історія адвокатури України: навч.-метод. посібник / Н.М. Бакаянова. Одеса: Фенікс, 2015. 44 с.

6. Бакаянова Н. М., Храпенко О. О. Історія адвокатури України у запитаннях та відповідях, ілюстраціях та фотографіях : навчальний посібник. Одеса : «Юридична література», 2016. 215 с.

7. Джабурія О. О. Організаційні форми адвокатської діяльності: дис. докт. філософ. 081 «Право». Одеса, 2020. 223 с.

8. Зашкільняк Л.О. Українська історіографія на зламі XX і XXI століть: здобутки і проблеми: колективна монографія. Львів: Львів. націон. ун-т ім. Івана Франка, 2004. 406 с.

9. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. …. докт. юрид. наук : 12.00.10; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2021. 42 с.

10.Святоцька В.О. Інститут адвокатури України: становлення та розвиток: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / В.О. Святоцька ; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Л., 2010. 16 с.

11.Стратегія розвитку адвокатури 2021-2025. URL: https://unba.org.ua//assets/uploads/files/UNBA_Strategy_2021_1(2).pdf

12.Фляжнікова Я. В. Правила адвокатської етики та юридична відповідальність за їх порушення : дис. … доктора філос.; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2022. 251 с.

13.Фляжнікова Я.В. Історіографія правового регулювання правил адвокатської етики новітнього часу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: «Юриспруденція». 2018. № 36. С. 29-31.

14.Храпенко О.О. Організаційно-правовий статус Одеської обласної колегії адвокатів на початку 70-х років. *Наука онлайн:* Міжнародний електронний науковий журнал. 2020. № 12. URL: https://nauka-online.com/ua/publications/yurisprudentsiya/2020/12/organizatsijno-pravovij-status-odeskoyi-oblasnoyi-kolegiyi-advokativ-na-pochatku-70-h-rokiv/

15.Сторінки історії адвокатури: Спогади київського адвоката П. Г. Цельтнера (1900-1980). *Адвокат*. 2002. № 2. С. 58-60.

Тема 7. Розвиток адвокатури в незалежній Україні

Лекційні питання:

1. Підготовка і прийняття Закону України «Про адвокатуру» 1992 р., його основні риси. Закріплення функцій адвокатури в Конституції України 1996 р.
2. Розвиток етичних засад адвокатської діяльності в незалежній Україні.
3. Удосконалення процесуального законодавства в напрямку розширення участі адвокатів у різних видах процесу.
4. Прийняття Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р.
5. Історія створення Національної асоціації адвокатів України.
6. Адвокатура в умовах правового режиму воєнного стану в Україні.

Питання до практичного заняття:

1. Підготовка і прийняття Закону України «Про адвокатуру» 1992 р., його основні риси.
2. Закріплення функцій адвокатури в Конституції України 1996 р.
3. Розвиток етичних засад адвокатської діяльності в незалежній Україні.
4. Удосконалення процесуального законодавства в напрямку розширення участі адвокатів у різних видах процесу.
5. Прийняття Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р.
6. Історія створення Національної асоціації адвокатів України.
7. Адвокатура в умовах правового режиму воєнного стану в Україні

Теми для самостійної роботи:

1. Роль адвокатів у впровадженні механізму надання безоплатної правової допомоги.
2. Основні положення Стратегії розвитку Національної асоціації

адвокатів України на 2021-2025 рр.

3. Удосконалення інституту адвокатури у контексті проекту Плану відновлення України.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р., прийнята на V сесії Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text

2. Про адвокатуру: Закон України від 19.12.1992 року № 2887-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 9. Ст. 62.

3. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text

4. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки: Указ Президента України від 11.06.2021 р. № 231/2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text

5. План дій щодо реалізації положень Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р. № 864-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/248443925

6. Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури: затверджено Указом Президента України від 05 травня 1993 р. №155/93. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/155/93.

7. Положення про Вищу кваліфікаційну комісію адвокатури: затверджено Указом Президента України від 05 травня 1993 р. № 155/93. URL:http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/155/93.

8. Порядок оплати праці адвокатів з надання громадянам правової допомоги в кримінальних провадженнях за рахунок держави: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 821 від 05 травня 1999 р. *Адвокат.* 1999. №1. 30 с.

9. Правила адвокатської етики: схвалено Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 01 жовтня 1999 р. протокол від 01 – 02 жовтня 1999 р. № 6/VI. *Юридичний вісник України.* № 46. 12 с.

10.Правила адвокатської етики: затверджені Звітно-виборчим з'їздом адвокатів 9 червня 2017 р. *Національна асоціація адвокатів України.* URL:http://unba.org.ua/assets/uploads/8354a317c5dd15913f18_file.pdf.

11.Про затвердження Стратегії розвитку Національної асоціації адвокатів України до 2020 року: рішення Ради адвокатів України від 17.11.2016 р. № 199. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-11-17-r-shennya-rau-199_5840137d16cf0.pdf

12.Про затвердження Стратегії розвитку Національної асоціації адвокатів України на 2021-2025 роки: рішення Ради адвокатів України від

03.07.2021 року № 38. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2021-07-02-r-shennya-rau-38_60feb3bc560e1.pdf.

13.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України "Про чинність Закону України "Про Рахункову палату", офіційного тлумачення положень частини другої статті 150 Конституції України, а також частини другої статті 70 Закону України "Про Конституційний Суд України" стосовно порядку виконання рішень Конституційного Суду України (справа про порядок виконання рішень Конституційного Суду України) від 14.12.2000 року № 15-рп/2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-00#Text

14.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника) від 16.11.2000 року № 1-17/2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00

15.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Голованя Ігоря Володимировича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України (справа про право на правову допомогу) від 30.09.2009 року № 23-рп/2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09

16.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Приватного малого підприємства-фірми «Максима» щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України,частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві) від 11.07.2013 року № 6-рп/2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13

17.Статут Національної асоціації адвокатів України: затверджений рішенням Установчого з'їзду адвокатів України від 17.11. 2012 р. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/statut_naau.pdf

18.Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) (реєстр. № 1013) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 31.10.2019 р. № 4-в/2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004v710-19#Text.

Рекомендована література:

1. Адвокатура Одеси та Одеської області: історичні нариси: монографія / Й. Л. Бронз, Н. М. Бакаянова та ін.; за ред. Н. М. Бакаянової; Національний

університет «Одеська юридична академія», Національна асоціація адвокатів України, Рада адвокатів Одеської області. Одеса: Фенікс, 2020. 744 с.

2. Адвокатура України : Кн. 1. Організація адвокатури (з практикумом): підруч. у 2 кн. / за заг. ред. С. Я. Фурси та Н. М. Бакаянової. 2-ге вид. доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2016. 864 с.;

3. Аніщук Н. В. Жінки в адвокатурі: історія і сучасність : монографія. Одеса : Фенікс, 2015. 245 с.

4. Бакаянова Н.М. Становление органов адвокатского самоуправления в независимой Украине. *Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку*: матер. міжн. наук.-практ. конф., м. Донецьк, 1 серпня 2015 р. Д.: 2015. С.6-10.

5. Бакаянова Н.М. Історія адвокатури України: навч.-метод. посібник. Одеса: Фенікс, 2015. 44 с.

6. Бакаянова Н.М. Генезис та сучасний вимір адвокатського самоврядування в Україні. *Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку*: матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 груд. 2020 р.) / [редкол.: Т. Б. Вільчик (голова) та ін.]. Харків : Право, 2020. С. 23-27.

7. Бакаянова Н. М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти. Одеса: Юридична література, 2017. 357 с.

8. Бакаянова Н.М. Забезпечення діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в умовах воєнного стану: мат. міжн. науково-практ. конф. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*. Національний університет "Одеська юридична академія". Одеса, 17 червня 2022 р.

9. Бакаянова Н. М., Храпенко О. О. Історія адвокатури України у запитаннях та відповідях, ілюстраціях та фотографіях : навчальний посібник. Вид.2-ге, переробл. та допов. Одеса: Юридична література. 2019. 214 с.

10. Бронз И. Л. Новейшая история адвокатуры Украины (в документах и статьях). Изд. второе, дополн. Одесса. 2016. 341 с.

11. Джабурія О. О. Організаційні форми адвокатської діяльності: дис. докт. філософ. 081 «Право». Одеса, 2020. 223 с.

12. Каденко О. О. Правовий статус Національної асоціації адвокатів України : дис. докт. філософ. 081 «Право». Одеса, 2022. 283 с.

13. Проект Плану відновлення України. Матеріали Робочої групи "Юстиція". Удосконалення інституту адвокатури. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/justice.pdf

14. Свида О.Г., Свида Т.О. Стратегія реформування законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність: проблеми розроблення. *Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє:* Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 6 листопада 2020 року). / Редкол.: Н.М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса: Фенікс, 2020. С. 405-407.

15. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис.. докт. юрид.

наук : 12.00.10; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2021. 42 с.

16.Фляжнікова Я. В. Правила адвокатської етики та юридична відповідальність за їх порушення : дис. докт. філософ. 081 «Право». Одеса, 2022. 251 с.

17.Фляжнікова Я.В. Історіографія правового регулювання правил адвокатської етики новітнього часу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 36. С. 29-31.

18.Khotynska-Nor, N Bakaianova, 'Transformation of Bar in Wartime in Ukraine: on the Way to Sustainable Development of Justice (On the Example of Odesa Region)' 2022 3(15) Access to Justice in Eastern Europe 146-154. DOI: https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.2-n000322

19.Храпенко О.О. Проблемні питання розробки законодавства про адвокатуру на початку 90-х років. *Міжнародний електронний науковий журнал*. 2021. №6. URL: https://nauka-online.com/ua/publications/yurisprudentsiya/2021/6/9-6/

20.Храпенко О.О. Щодо удосконалення інституту адвокатури. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-ти річчя проголошення незалежності України та 25-ти річчя прийняття Конституції України*): у 2 т. : матеріали Міжнар. науково-практ. конф. (Одеса, 21 травня 2021 р.). / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 98-100.

21.Bakaianova, N., Svyda, O., Demenchuk, M., Dzhaburiya, O., Fomina, O. Advocacy of Ukraine under constitutional reform. *The Revista Amazonia Investiga*. 2019. Vol. 8 Núm. 22: 574-579.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Першими захисниками у Стародавній Греції були :
а. патрони;
б. видоки;
в. логографи;
г. прагматики.

2. Захисниками в Стародавньому Римі були:
а. патрони, адвокати, повірені;
б. логографи, патрони, прагматики;
в. патрони, видоки, послухи;
г. адвокати, видоки, патрони.

3. Три фактори, сукупність яких спонукає до створення інституту адвокатури:
а. виникнення держави, змагальний суд, виникнення і розвиток нових норм права;
б. виникнення держави, справедливий суд, розвиток нових норм закону;
в. виникнення адвокатури, змагальний суд, виникнення нових норм права;
г. виникнення суду, справедливий закон, виникнення і розвиток нових норм права.

4. Слово "адвокат" в перекладі з латинської означає:
а. захисник;
б. оратор;
в. друг;
г. запрошений.

5. Перша адвокатура в Китаї була:
а. вільною;
б. самостійною;
в. родинною;
г. професійною.

6. В Середні віки в Німеччині адвокатура була:

а. професією, для якої особа мала вісім років навчатись в судовій колегії, через три роки отримувала звання «внутрішнього адвоката», а ще через п’ять років - звання «зовнішнього адвоката»;
б. професією, для якої необхідно було мати юридичну освіту, виголосити присягу та бути внесеним до списку адвокатів;
в. вільною професією і будь який бажаючий міг займатися даною

діяльністю;

г. підпільною.

7. Адвокатуру Київської Русі можна назвати:

а. "непрофесійною" та "докорпоративною";
б. "професійною" та "корпоративною";
в. "непрофесійною" та "корпоративною";
г. "професійною" та "докорпоративною".

8. Правозаступництво це:

а. юридична підтримка однією особою інших осіб яка виникла на ранніх етапах розвитку людської культури, одночасно із судом;
б. правова підтримка однією особою інших осіб яка виникла ще до розвитку людської культури, одночасно із прокуратурою;
в. юридична підтримка адвокатом інших осіб яка виникла на ранніх етапах розвитку людської культури, одночасно із судом;
г. правова підтримка однією особою інших осіб яка виникла на ранніх етапах розвитку людської культури, одночасно із адвокатурою.

9. Формами правозаступництва були:

а. надання порад, консультацій;
б. складення судових документів;
в. виголошення судових промов;
г. всі відповіді вірні.

10. Видоки це:

а. свідки в сучасному значенні слова, очевидці події;
б. особи, які чули про те, що трапилося, від кого-небудь, що мають відомості із других рук;
в. свідки, які чули про те, що трапилося;
г. особи, які не бачили те, що трапилося.

11. Послухи це:

а. свідки в сучасному значенні слова, очевидці події;
б. особи, які чули про те, що трапилося, від кого-небудь, що мають відомості із других рук;
в. свідки, які чули про те, що трапилося;
г. особи, які бачили те, що трапилося.

12. До суду Божого належали:

а. судові клятви;
б. різні випробування (ордалії);
в. судовий поєдинок;
г. всі відповіді вірні.

13. Магдебурзьке право це:

а. право міських общин, яке, починаючи з XIV ст., не діяло на українських землях;
б. право міських общин, яке, починаючи з XIV ст., діяло й на українських землях
в. право міських общин, яке, починаючи з XII ст., діяло й на українських землях
г. право міських общин, яке, починаючи з XX ст., діяло й на українських землях.

14. Суд гетьмана діяв як:
а. апеляційна інстанція;
б. найвища судова інстанція;
в. касаційна інстанція;
г. перша інстанція.

15. Показання свідків у судовому процесі 17-18 ст. мали назву:
а. свядолом;
б. слова;
в. свядо;
г. лом.

16. Сторона, яка ставила вимогу у судовому процесі 17-18 ст. іменувалася:

а. поводом;
б. інстигатором;
в. жалоблівою стороною;
г. всі відповіді вірні.

17. Сторона, яка захищалася у судовому процесі 17-18 ст. називалася:
а. всіваною;
б. злодійською;
в. відвітною;
г. всі відповіді вірні.

18. У Гетьманщині існували дві форми процесу:
а. пошуковий і суд Божий;
б. змагальний і розшуковий;
в. закритий і відкритий;
г. злочинний і справедливий.

19. Ради присяжних повірених які діяли на українських землях:
а. Харківська та Одеська;
б. Київська та Херсонська;
в. Сумська та Київська;
г. Львівська та Чернігівська.

20. Процес національно-культурного відродження у Східній Галичині розкрито у праці І. Андрухіва і П. Арсенича має назву:
а. адвокатська доба;
б. суддівська доба;
в. адвокатський час;
г. доба правника.

21. Корпорацію присяжних повірених було ліквідовано відповідно до:
а. Декретом «Про суд» №1 від 25 листопада 1918 року;
б. Декретом «Про суд» №2 від 24 листопада 1919 року;
в. Декретом «Про суд» №1 від 24 листопада 1917 року;
г. Декретом «Про суд» №2 від 25 листопада 1917 року.

22. Соціалістична революція скасувала всі судові установи російського буржуазної держави, а поряд з ним:
а. приватну адвокатуру;
б. присяжну адвокатуру;
в. колегії правозахисників;
г. присяжну і приватну адвокатуру.

23. Тимчасовим положенням про народні суди і революційні трибунали УРСР при них було створено:
а. приватну адвокатуру;
б. колегії правозахисників;
в. присяжну адвокатуру;
г. присяжну і приватну адвокатуру.

24. Правозаступництво здійснювалося у формі:
а. громадського обвинувачення і громадського захисту;
б. державного обвинувачення і захисту;
в. обвинувачення і захисту;
г. громадського обвинувачення і державного захисту.

25. Створення нової радянської корпорації відбулося у:

а. 1923 р.;

б. 1922 р;

в. 1925 р;

г. 1919 р.

26. Яким був порядок надання юридичної допомоги після переходу колегій захисників на колективні форми організації праці?

а. юридична допомога надавалась лише через юридичні консультації;

б. правова допомога надалась адвокатами індивідуально;

в. юридична допомога надавалась анонімно;

г. юридична допомога не надавалась.

27. Яким нормативним актом було змінено термін «захисник» на термін «адвокат»?

а. Положенням про адвокатуру СРСР від 16 серпня 1939р.

б. Конституцією СРСР 1936р.

в. Наказом НКЮ СРСР 1938р.

г. Наказом НКЮ 1941р.

28. За Положенням про адвокатуру УРСР 1962 р. адвокатською діяльністю могла займатися:

а. особа, яка була членом колегії адвокатів та могла перебувати на службі в установах, організаціях і на підприємствах, за винятком осіб, які займалися педагогічною або науковою роботою.

б. особа, яка була членом колегії адвокатів та не могла перебувати на службі в установах, організаціях і на підприємствах;

в. особа, яка могла перебувати на службі в установах, організаціях і на підприємствах, за винятком осіб, які займалися педагогічною або науковою роботою.

г. особа, яка була членом колегії адвокатів та не могла перебувати на службі в установах, організаціях і на підприємствах, за винятком осіб, які займалися педагогічною або науковою роботою.

29. У листопаді 1991 року Кабінетом Міністрів України було прийнято

а. Наказ «Про порядок оплати праці адвокатів по наданню юридичної допомоги у кримінальних справах»;

б. Постанову «Про оплату праці»;

в. Постанову «Про порядок оплати праці адвокатів по наданню юридичної допомоги у кримінальних справах»;

г. Постанову «Про порядок оплати праці адвокатів по наданню юридичної допомоги у цивільних справах».

30. Закон України «Про адвокатуру» в незалежній Україні було прийнято:

а. 19 грудня 1992 р.
б. 20 грудня 1992 р.
в. 1 лютого 1993 р.
г. 19 лютого 1993 р.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Предмет, структура і методологія навчальної дисципліни «Історія адвокатури України», її місце в системі інших юридичних дисциплін.
2. Виникнення адвокатури. Захист та представництво на перших етапах розвитку суспільства.
3. Адвокатська діяльність у Стародавній Греції.
4. Адвокатура у Стародавньому Римі.
5. Види адвокатської діяльності та характерні риси адвокатури у Середні віки.
6. Розвиток інституту адвокатури в Епоху Відродження.
7. Адвокатська діяльність Нового часу.
8. Адвокатура 20-го століття. Інститут адвокатури у сучасному світі.
9. Надання правової допомоги та судове представництво часів Київської Русі.
10. Адвокатська діяльність на українських землях періоду литовсько-польської держави.
11. Адвокатура в період Гетьманщини (1628 р. - кінець XVIII ст.).
12. Особливості становлення інституту адвокатури на західноукраїнських землях.
13. Передумови проведення та сутність Судової реформи 1864 р.
14. Ради присяжних повірених як органи адвокатського самоврядування, їх компетенція.
15. Умови вступу до присяжної адвокатури.
16. Оплата праці присяжних повірених.
17. Відповідальність присяжних повірених.
18. Правовий статус приватних повірених.
19. Адвокатура в період «судової контрреформи».
20. Права та обв’язки присяжних повірених.
21. Видатні діячі присяжної адвокатури.
22. Етичні вимоги до діяльності присяжних повірених.
23. Створення адвокатських палат та організація адвокатської діяльності.
24. «Адвокатська доба» у Східній Галичині наприкінці XIX - на початку XX століть.
25. Становище інституту адвокатури на Буковині у складі Румунії (1918-1940 р.р).
26. Захист та представництво у перші роки становлення радянської влади (1917-1922 рр.).
27. Надання правової допомоги за Положенням про адвокатуру УРСР 1922 р.
28. Адвокатська діяльність в період нової економічної політики в СРСР.
29. Перехід на колективні форми організації праці. Правовий статус юридичних консультацій.
30. Форми оплати праці членів колегій захисників.

31. Обмеження участі захисників у кримінальних справах в період репресій.
32. Ставлення влади до адвокатури у період терору, репресії адвокатів.
33. Організація адвокатури за положенням «Про адвокатуру СРСР» від 16 серпня 1939 р.
34. Вимоги до адвокатів, їх професійні права та обов'язки за положенням «Про адвокатуру СРСР» від 16 серпня 1939 р.
35. Адвокатська діяльність на українських землях під час Другої світової війни.
36. Відновлення адвокатської діяльності в післявоєнний період. Стан адвокатури на західноукраїнських землях.
37. Правова регламентація організації та діяльності адвокатури за Положенням про адвокатуру УРСР від 25 вересня 1962 р. Державне керівництво адвокатурою, контроль Міністерства юстиції України та місцевих Рад депутатів трудящих за її діяльністю.
38. Адвокатура в УРСР за Конституцією УРСР 1978 р. та Законом «Про адвокатуру СРСР» 1979 р.
39. Організація адвокатури за Положенням про адвокатуру УРСР від 1 жовтня 1980 р.
40. Структура колегій адвокатів за Положенням про адвокатуру УРСР від 1 жовтня 1980 р.
41. Адвокатура в УРСР в період «перебудови».
42. Вимоги до адвокатів, порядок прийому до колегій адвокатів.
43. Права та обв'язки адвокатів, їх відповідальність. Оплата праці адвокатів в УРСР.
44. Види юридичної допомоги за законодавством УРСР.
45. Підготовка і прийняття Закону України «Про адвокатуру» 1992 р., його основні риси.
46. Закріплення функцій адвокатури в Конституції України 1996 р.
47. Розвиток етичних засад адвокатської діяльності в незалежній Україні.
48. Удосконалення процесуального законодавства в напрямку розширення участі адвокатів у різних видах процесу.
49. Прийняття Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р.
50. Історія створення Національної асоціації адвокатів України.
51. Конституційно-правовий статус адвокатури за Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» №1401-VIII від 02 червня 2016 р.
52. Вплив глобалізації на розвиток законодавства України про адвокатуру та адвокатську діяльність.
53. Основні положення Стратегії розвитку Національної асоціації адвокатів України на 2021-2025 рр.
54. Адвокатура в умовах правового режиму воєнного стану в Україні.

55. Удосконалення інституту адвокатури у контексті проекту Плану відновлення України.

Інтернет – джерела, необхідні для вивчення дисципліни:

1. https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&amp сайт Європейського суду з прав людини;
2. http://iportal.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України;
3. http://www.ombudsman.gov.ua/ – сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;
4. http://www.ccu.gov.ua/uk/index – сайт Конституційного Суду України;
5. http://www.court.gov.ua – сайт «Судова влада України»;
6. https://unba.org.ua/ сайт НААУ
7. https://vkdka.org/сайт ВКДКА
8. https://reyestr.court.gov.ua/ сайт ЄРДР
9. https://erau.unba.org.ua/ сайт ЄРАУ
10. http://unba.odessa.ua/сайт Ради адвокатів Одеської області

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ІСТОРІЯ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ

Методичні вказівки

для здобувачів вищої освіти першого рівня
за спеціальністю 081 «Право»
Національного університету «Одеська юридична академія»

Електронне видання

В авторській редакції

Укладачі:
Нана Мезенівна БАКАЯНОВА
Олена Олеївна ХРАПЕНКО

Формат 60х84/16. Ум-друк. арк. 2,1.

Видавець ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com